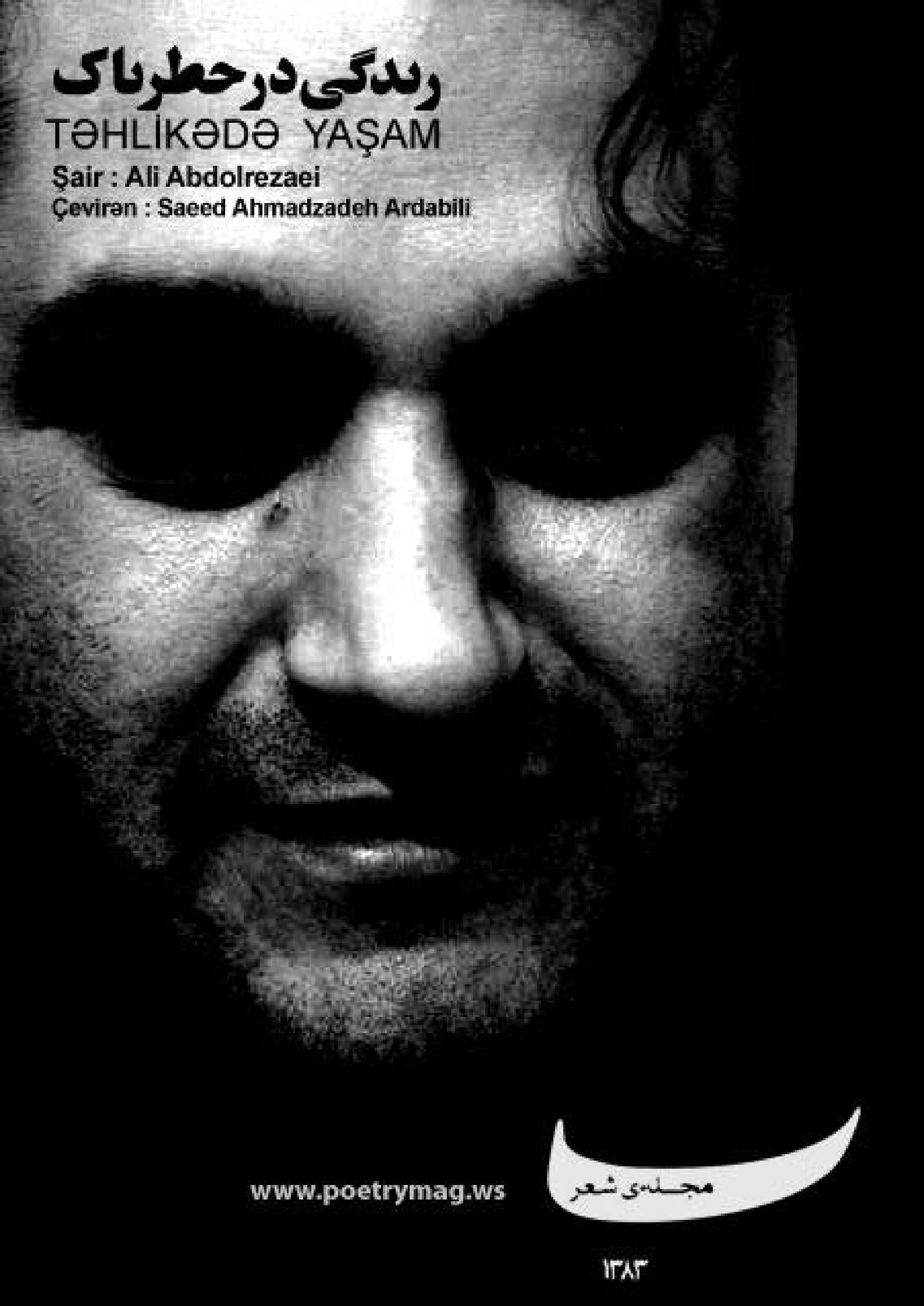

زندگی در خطرناک

TƏHLİKƏDƏ YAŞAM

Şair : Ali Abdolrezaei

Çevirən : Saeed Ahmadzadeh Ardabili

www.poetrymag.ws

مجله‌ی شعر

۱۳۸۳

TƏHLİKƏDƏ YAŞAM

Seçilən Şérlər Topplusu

Şair : Ali Abdolrezaei

Çevirən : Saeed Ahmadzadeh Ardabili

www.poetrymag.ws

Seçilən Şérlər Topplusu

Şair : Ali Abdolrezaei

Çevirən : Saeed Ahmadzadeh Ardabili

İçindəkilər

- 1. Dört yol ayrını**
- 2. İtil**
- 3. Bulut**
- 4. Göz**
- 5. Şor göz**
- 6. Kalbas**
- 7. Deyişmə**
- 8. Sevdalıq**
- 9. Olmur**
- 10. Mavi göz gəlin**
- 11. Masa**
- 12. Dalda deyiliş**
- 13. Haçan gələcəksən**
- 14. Dairə**
- 15. Yusufun qardaşları**
- 16. Dustaq**
- 17. Ürək qopma**
- 18. Duyma**
- 19. Göy**
- 20. Toplantı**

Dört yol ayrını

Gettikcə - getmir

Qoyan lampa arxasında - qoymur

Xiyavan ki keçir xiyavannan ki keçir xiyavan keçirtmir

Keçirdir ki keçə keçirtmədən

Ayni alanda ki alannan alana çatır

Bilmir çatmur

Keçir

Buda keçəri keçmişlərdən keçirdir keçti

Qoymur yetişəni yetişənə

Alan açıq qoya

Açanda

Yenə bıraxa ki bıraxmıř ola olmüřdan keçmiřə və...

Olmur!

Qoymurlar

Hansi kimsələr?

İtil

stəmişdin gedəsən
stəyirdin gedəsən
stədin gedəsən
stəyirsən gedəsən

demişdim getməİ
deyirdim qalı
dedim getməİ
deyirəm qalı

Gedəcəksən...

Sənə yaraşdığı qədər sevməyi yaşamışam
Farscadada istəyişi ölçməyə yeni fəl əldə dəyil
Əslən sikimə ki gedirsən itil!

Bulut

Tapıldı ki gecə
Görkəmli idi vaxtın şəkili qoyub qaçan anda
Səhər başınnan üz götürdü ki
Gündüz bi dayandı
Yarın gərək gəldiyini bilmeyirdi
Və gecə ki ışıqdan az para yedi
Almanın o parasına dağıldı ki dünyada üçüncü oldu
Daqlardan soyuq səs axdı və yeşil dərədən üzü yuxarı qalxdı
Və adam ki iki yol arasını seçim arayırdı keçər oldu
Həmən yolda ki sonralar neçəyə çatdı
Günəşi bir bə bir günlərin baş ucunna götürdü və gizlətdi
Su ki bütünleşirdi
Gəmini nuha tapışra diyə

Qılinci yaşam aləti edə
Gügürt tapmaq gərək ola
Barıtı adama artır
Və beləliklə fərq etmiyə
Yenə sabah ola
Gecə qaranlıq inəyi tək tölədən dıxarı çıxa
Sabah qəhveyi bizo arxasında itə
Və bulut ki oqlı ölən anadır
Göydə fırlana
Hey fırlana
Və ona içdən ağlamaya
Sakin bir yer tapmiya

Göz

Sənin gözlərimdə sənin gözünü gəzirəm
Bir şəhərdə ki deyirlər öz soxaqlar yerini itirib
Neçə haftələr olar ki bir qadın bir kişini gözlərdə gəzir
Bilmədən ki öz gözlərindədi

Neçə gün olar ki bilmirəm üzdən apardığım aci gülüşə

Nə verməlidir dünyanı gülsüz istiyən kimsə

Yer üzərində böylə gül tikdiyinin necəliyinə qalmışam

O kimsənin ki deyirlər gözlərdə bir göz gəzir!

Şor göz

Istəsən yenidən açtıram
Məndə bağladığın şor gözü
Səni görməmək məni sevgiyə saldı
İstəsən təkcə afisin masa dalında yox ki
Yuxudada buraya baş vura bilərsən
Mənnən saldığın rəsimi qaba yerləşdirəsən
Və ürəyin istədiyi qədər baxasan məni

Qoyuram təkçə manim sevənim olasan

Mənnən istəmiyəsən ki ancaq

Təkçə səni istiyəm

Bu! dahanmaram

Bu day mənnən gəlməz!

Kalbas

Rəsimdə ki tüşən əllərini iki əlli tuttum
Duranda təşəkkür etmədi

Siz ilə addımlamaq olur mu?

Yox demədi
Əllərini tuturam onun
Və tərs çevirə addım atırıq

**Sənin gözlərində ki gizlətməmiş olan kimsəni
Nə qədər arayınca dahaca itirirəm
Doğrudan siz evlənməyibsiniz?**

Demir

Eləmirsiniz?

Yox demədi!
Elədik!

Günlər yel tək keçirdilər

Və neçə saniyədən fazla dəyildi gecə

Biz iki yalnız rəsim idik ki

Dünya albomnan dışarı atmamızı istəyirdi

Attı! inanmırsınız!?

Ayrı rəsim üstə uyduğum bu gecə

O alboma bi baş vurun

Və rəsimdə qapısını açdığınız buzdolabınan

Hər nə istəyirsiniz

Bağışlayın! təkçə kalbasımız var!

Deyişmə

Mənə ayid sınıflarda
Əllərimi atüşkədən atıram
Dodaqdan bir azca götürürəm
Və anına qoyuram sən
Dediğim şérlərdə
Varsan həməşə sən
Masanı ki düzürəm
Elə öndə oturursan
Və hey dayanırsan
Neyləmişəm sənnən
Neyleyirsən burada?
Bəlkə orada qəribcə oturmuşsan
Və rəsimin üstünü silirsən
Yada afisdə manitor önündə
Elə məni düşünürsən

Anlatdığı dərslərdən

Gecəni necə dıslayırsan?

Dediği şérlərdə

Masanı düzəndə

Hələdə öndə oturmuşam mı?

Sevdalıq

Bu ki yalnız olasan

Və iyi qadınlar uyqusunda gəzişəsən

İyi dəyil bir daha bacarmadan

Bu ki qadınsız çölün yeşilligində əl gəzdirəsən

Gül dərəsən

Duyğulu dəyil

Bu dedikləri doğrudanda yalan dəyil ki

Yoxsulluq pisdir

Sevdalıq onnan pox

Yazıqlıq bəyənilməzdir

İşsizlik usandırıcı

Beləliklə bunnan uçurumlusu yoxdur ki

Bir ilin başdan başasın

Bir evdə bir odada və bir yataqda

Təkcə bir qadının qucaqında

Uzanasan ki

İndiyəcək gördüğün ən çönük felimi

Yenə başdan görəsən

Olmur

Mən və olmur

Mən və zirvə olmurda

Mən və anlaşılmazlıq bir birimizlə iş anlaşırdıq

Sayın yulbiz ki burulursan heçdə

Bu sayfa başında bu olmur

Dileyirəm burul!

Tikiş makina səsi tək

Xışiltı var bu kəlimələrdə ki

Xışiltıdır anlamı

Özünü keşke evini

Bu xəritədə bu olmur itirəsən

Aşağı çəkəsən

Ki Oman ayrılə

Acıgınnan bir az dağıla bardaqa

Şordi dəyil mi?!

Şeyləştir Kişdə

Kimsə ilə şorlaşki qarqalaşığa saldırasan onu

Kimsə bu yox o yox yox! Bunnan o yox

Burada dustaq və dustaqçı hər ikisi şairdilər

Və mən ki öz mənlərimi olmurda boşamışam

O qədər hikkəliyəm ki

Özümü çəkəm... yada bitirəm!

Mavi göz gəlin

Dünyanın bu tayında bir oğlun olsada
Dünyanın bu tayında bir oğuldur
Gözyaşın ardınca tökülən suyun sarısına qayqısız getti!
Boşuna keçirsən düşümnən
Burada olsan
Orada olduğn dəyilsən daha
Buradaki mənə dönərsən

Mən qayıtsam əgər
Buradaki olamaram daha
Oradaki sənə dönərəm
Gülmərəm daha
Qoxumaram hətta
Yalnız öz yalnızlığımı edirəm
Elə bu an tək ki keyfim durub
Və düşünürəm qolayca yalnızam
Boş ver!
Dünyanın o tayında bir anam olsada
Dünyanın o tayında bir anadır

Masa

Hələdə yorğunam
Masamın dalında oturmuşam
Sənə düşünürəm
Səni səsləmirəm
Bir kölgə sayı matbaxdan gəlirsən

Səsləmirsən məni

Omuzuma əl çəkib tərpədirsən məni

Bilmirəm ki sən dəyilsən

Səsləmirsən məni?

Dalda deyiliş

Otururam durubdur
Dururam durubdur
Nə istədiyini bilmirəm!
Uyumuram
Ancaq düşünürəm ki düşüb
Şérlərimdə
Bu duvar!

Hər istədiyi yoldan yol gedir
Nə istədiyini bilmirəm!
Olmasamda yazar
Durmuşm ki cızıqlanam
Getsəmdə əl çəkməz
Bu qarqış olmuş bu şair!

Haçan gələcəksən

Gettiginnən üç gün
Və mənnən bir ömür keçti
Getməkdən gəlmədin
Ustəlik məni heç anmadın bu üç ildə
Adını qızıma verdim qayidasan diyə
Öylə yubanıbsan ki Məryəm otuza keçib
Və ölümümən otuz üç il və üç gün keçir

Dairə

Siz dairə adlı şəri oxumaqdasız

Əl saxlayın!

Əslən kitabxananın başınnan əl çəkin!

Qapılarla atüşkələri qucaq...

Və qənəpə üstü yataqlayın!

İndi siz

Əli Əbdolrizayidən bir şəri oxuya bilərsiz

Lütfən kitabı açın!

Gördüz? siz dairə adlı şəri oxumaqdasız

Pəs əl saxlayın!

Əslən kitabxananın başınnan əl çəkin!

Qabaqca açdıǵız qapını

Evdən dıǵarılayın!

Pillələrdən aşağıda daǵılın!

Həmən yeni parkda ya əski bələdiyyə dalındakında

Həmən sofada ki atanı sürüklədi və ananın dalın tutmadı oturun!

Top üstə çocoqları toparlayın!

İndi siz Əli Əbdolrizayidən bir şəri oxuya bilərsiz

Lütfən bu qapını hansı yannan ki istərsiz çevirin

Hayıf! siz dairə adlı şərin sonunda durubsuz!

Yusufun qardaşları

Evə ki tökülüşdülər
Mən ayrı üzdən qaçmadım
Nədən gizlədim
Soxaqdan soxaqa mannən gələn göz yaşını
Mənə ayid sısqa qola
Nə qoyacaq böyük əl yapraqdan başqa
Ölumnən başqa əlimnən nə çıxacaq
Böylə dağılmış cuma ertəsilərdən keçmiş?

Başıma götürürəm ki yuxu qaça dünyanın bütün sözlər başınnan
Azmışam artıq üzləri yaşlı görməkdən
Ağlamada bomba əkləyin əlizdən gəlsə
Ki əldən vermək onda əlim olan ilgi dəyildi
Axi ayrıda necə qardaşlanım?
Halımı qatan kişini necə qardaş bilim?
Ateş atmadan qalan səsi sısqə qolomda hələdə xatırlayıram
Qardaşım səni sevirəm!

Dustaq

Sənə baqlı qollar diləyirəm
Bir dustaq ki rəsimplərimi duvarına asasan
İllər boyu bir cızdığın üzə
Darısqalı qaqqıltila gəzişəsən
Və birdən birə...

Örtüsüz deyirəm

Məni örtükdən duvardan qırasan ısladasan

Və başın üstə azmış əllərinlə

Bucaqda şongümə oturasan

Və bilmiyəsən daha nə etməli

Ürək qopma

Evdə yalnızlıq yatımlı dəyil

Quşqusuz xiyavanda bir qadın olmalı ki məni evdən çölə apara

Apardı!

Gündəlikdə yazmışam

Gələndə dəstərxana gölünən keçəni qoy ki səni sevirəm gedir neçə şaxə gül ala

Getdim!

Gecə xiyavanda üzü qoylu düşmüşdü

Döndüm!

Evdə yalnızlıq yatımlı deyil

Sənnən ürəgim qopmur!

Gündəlikdə yazıbsan ki

Səni sevirəm və getmişəm iki üç dənə qız alam

Duyma

Hər nəyə ki əl uzadıram
Qaranlıq oluram
Və şərimə bir dəyiş qalmır
Həməşə neçə duvardan keçirəm
Evə çatıram
Və görürəm ki ocumda heç zad yazmayıblar
Hələdə uçurtmanı bitirməmişəm
Və yaşam yani... deməyi düşünmüşəm

N    n inanmırsız

Bug  n ba  aq borcun on biridir

Göy

Nə bir arxın mavi səsi
Nə bir qonuşmanın səssizligi
İnsan böyük yalnızlıqdır
Buncadandır ki aradan bir ağlamsınır
Və qayqısın göyə tapışırır
Aradan bir görür ki göy
Qara bulutları olduqca
Ağlamaya omuzsuzdur
Göy böyük yalnızlıqdır

Toplantı

Durun ki şam istədikcə ağlasın
Demiş olduğum şér dəyildi bu yaşam
Bu şérin qurtaracaqını nuqtalayın
Sonra yazın ki özünü öldürdü
Bu göz yaşından doğulmuş kəlimələr ustə ağlayın!
Və neçə şaxə gül yerinə göz yaşı əkləyin
İnanın ki ölümdə yazmasını dilədiyim şér dəyildi

Tehlikeli Yaşamın Dilsel Durumu

Ali Abdolrezaei nin şiirin anlamlandırma

Saeed Ahmadzadeh Ardabili

Ali Abdolrezaei nin şiiri tehlikeli yaşamın dilsel durumudur. Bu şiirin en sonunda kelimeye dayandığı bir kan ve anlayış var. O iktidar dilinin tahakkümünden kurtararak kendinde doğrulanan bir olguyu durumuna getirir. Verili gerçekliği paranteze alır, yapıştırılmış anlamlardan soyar, yeniden anlamlandırır. Bu, dünyayı (eşyayı, insanı, olguyu, süreci , tarihi) anlama/ anlamlandırma ve oradan varoluşu dayanılır bakımından en ileri insanî eylemlilik olduğunu söylemek bile fazla.

Abdolrezaei nin anlamlandırma sürecinde elindeki biricik malzeme Dil’ dir. İktidarı önce dil dizgesinde bozar. Tebliğ eden değil, anlamaya çalışan bir epistemolojik süreçtir bu. Dildeki gösterge düzeneğini tahrip etmek üzere sözcük ilişkilerini yeniden kurar, imge olanağıyla gerçeklediği bağlaşıklık alanında yeni bir bilgibiçimi oluşturur. Bütün şiirsel öğeleri bunun için eşgüdümle örgütler, biçimler ve dili kendi mülkiyetine alır.

Abdolrezaei nin şiiri dilsel bir kurgudur ; yapılan bir şeydir ve kısa kesitlerde kendiliğinden gibi gözükken süreçlerde bile, bilincin / sezginin / deneyimin / bilinçaltı düzeylerin / tarihselin / toplumsalın yönlendirici denetimi, etkisi, izi vardır. Hele şiirin yapısına dönük uzun çalışma sırasında hiçbir şey kendiliğinden değildir. Kimi durumlarda beklenmedik hız kazanan süreçlerin bile berisindeki zihinsel hazırlık, bazen **Abdolrezaei** nin bile ayırdına varamadığı biçimde işler, işlemiştir. İmgesel düzeneğin bütünlüklü işleyişi, sözcük ilintileri, anlamsal / sessel ritmik yapılanma, şiir cümlecisi / dize kurgusundaki işlevsellik ve sonuçta ayak basılan anlamlandırma eşiği, yapılan işin irade boyutunu vurgular.

Bu bilgi, anlamlandırmanın diyalektik sarmalında dönüşmüş, biricik ve ilk kez kılınarak estetize edilmiş durumda okura sunulur. Bu bildirilişimin yapılanışı elbette başka disiplinlerce çözümlenebilir ; yani konu dili çözümlemek üzere bir üstdil içinden konuşulabilir. Ancak, Dil’in Söz’e dönüştüğü her kertede öteki vardır : Söz, dilin gerçekleşmesidir ve somut olmasa da bir alımlayıcıya yöneliktir.

Abdolrezaei nin şiirinde yazınsal bir kendilik ya da varlık, öznelar arası ve toplumsal ilişkiler düzeyinde gerçekleşir. Bu nedenle onu ne anlamdan ne de geniş anlamda bir bildiriden soyutlayabilir. Bir toplumsal ilişkiyi biçimleyen dilsel / ideolojik işleyişi benimseyebilir, yadsıyabilir, eleştirebilir; ama onu yok sayamaz. Bu ne demektir ? Dil'in kendisi bir toplumsal olgu ise ve onu gerçekleyen söz öznelar arası bir bildirilişim sağlıyorsa, verili mantığın ve anlamlandırma düzeyinin ne kadar dışına çıksa da, **Abdolrezaei** nin şiiri de dilsel / toplumsal bir olgudur ve kendi gerçekliğini bildirir. O öncelikle bu kılıfı yırtmıştır . Her durumda gerçekliğin anlamlandırılması, kurgulanması ve sonuçta iletilmesi için biricik olanak Dil' dir ; onun toplumsallığı, bildirilişim işlevi ve dizge içi/ dışı anlam bağıntısı bir an bile gözden kaçırılmamalıdır. Fetileştirilen her şey gibi , fetileştirilen dil de önce kendini boşaltır; yani insanın evrenini saçma kılar.

Abdolrezaei dil' e bağısladığı bütün sıfatlar, bir aşkınılaştırma çabasıdır ve poetik örgünün birçok kertesinde tökezler. Oysa dile kendiliğindenlik verme çabasında bile bilinçlilik vardır. Dil'i aşma çabası , verili anlamı kırma, iktidarın / tahakkümün dile çökelttiği ideolojik vargıları açığa çıkarma iradesi bütünüyle iletişimsel bir amaçlılığın altını çizer . Bu amaçlılığın verili dizge iktidarınca şizofrenik bulunmasının yeterince anlaşılır nedenleri vardır.

Abdolrezaei bu bağlamda bir benzetme olanağı verir ama benzetmenin sorumluluk sınırlarını gözetmek koşuluyla. Dil'e ve anlama ilişkin poetik yüzleşmeye dayanmayan ve şiirin dilsel, kurgusal, toplumsal bir yapı olduğunu, dolayısıyla toplumsal dolayımını karartan nice deneyimler, sıradan bir yaşam bilgisi olarak anımsanabilir. Öte yandan, gerçekten de bir yaratıcı iradenin bunları deneyimleyerek dizge dışı süreçlere giriş- çıkış yapması elbette bir olanak.

Demek ki **Abdolrezaei** , dilin tehlekelerini yazır. Anlamlandırma sancısı, dilinin verili kullanımını bozdu. Dil yalnızca anlam ileten değil, anlam kuran bir dizgedir. Bütün iktidar ilişkileri, bütün epistemik manipölasyonlar dil üzerinden, onun olanakları içinden yapılıyor.

Abdolrezaei bunu kırmak üzere eşiğden başlayarak dilin masumiyetini geri vermeye çalışıyor. Dil de her türlü iktidar tahakkümünden kurtuluyor ve imgesel düzenekten bakir anlamlara sızıyor. Tam bu noktada , ipin ucunu kaçırmamak için anımsayalım : **Abdolrezaei** nin şiiri, toplumsal bir kategoridir ve değişik kullanımlarda bildirilişim sağlar. Bu hatta aşkınılaştırılmadan konuşulmalı, açılmalıdır.

Abdolrezaei bilginin kendi üzerine dönük bir olanağı için paranteze alma kavramını geliştirir. Bunun, bütün hazır bilgilerin dışına çıkmayı amaçladığı söylenebilir ki , buradan başlayarak şiirin ve şiirde dil kullanımının eşiğine basıyoruz. **Abdolrezaei** bir başlangıç kertesı olarak, aşkın olmayan (kendinde doğrulanan) bir olgu arar ve düşünme kavramının altını çizer. Düşünme ' nin

kendisi şüphesizdir, yani içkindir. Kendinden başka hiçbir şeyi göstermediği, kendi dışında hiçbir şeyi kastetmediği ve burada kastedilen şey de tam olarak kendi halinde verilmiş olduğu için kuşku dışı sayılır. Bildirisi kendi üzerinde odaklanmayan hiçbir yazınsal cümle yoktur.

Abdolrezaei nin şiirinde anlam kendi üzerinde odaklanmıştır, dışarıdan doğrulanmaz, kendinden başkasını göstermez. Kısaca : Şiirin kendisi bir olgu olarak içkin ‘dir ve onu aşkınlaştırma (kendisini göremeyen duruma sokma) çabaları, eğer bir bilgisizliği örtme amacını gütmüyorsa, çağdaş veriler karşısında çocukçadır ve en iyi niyetle, zarar verebilecek bir oyundur, gereksiz bir retoriktir.

Abdolrezaei artık tam bir entelektüel uğraş olmuştur : Okuyan, izleyen, anlamaya çalışan, dönüştürmeye uğraşan, belki fazlasıyla kırgın / yorgun ama kesinlikle “ safra “ olmayan, kemirmeyen, saldırgan olmayan ama savunan, bunun için gerekli donanımına talip bir şair portresi çiziyorum.

Ali Abdolrezaei nin yazılan her şiiri, yeni bir anlamlandırma olanağı halinde şimdiyi ve geçmişi sorguluyor; sürekli yeniden yapılanan bir geçmiş karşısında şimdiye dair her eşik bir uçurum. Bütün basitliği, sıradanlığı, yanlışlığı, eşsizliği, biricikliği ve lanetiyle, saçmalığıyla kendi hayatımız. Şiirin asitine yatırıp sonucu merakla beklediğimiz o kurtlanmış meşin ! Ötekileşmek, ötekini " ben " kılabilmek, bin bir sözle ve söylemle kirletilmiş dil’de bakır bir çılgılık deliği açabilmek, paramparça bir aynada kendi yüzünü biçimlemeye çalışmak ve...pes!